

# INFORMAČNÝ MATERIÁL O RODE A POHLAVÍ

ŠKOLSKÝM A MIMOŠKOLSKÝM ODBORNÝM PRACOVNÍKOM



MINISTERSTVO PRÁCE,  
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY  
SLOVENSKEJ REPUBLIKY



EURÓPSKA ÚNIA  
Európsky sociálny fond  
Európsky fond regionálneho rozvoja



OPERAČNÝ PROGRAM  
ĽUDSKÉ ZDROJE



## SLOVENSKO A UPLATŇOVANIE RODOVEJ ROVNOSTI

Rodová rovnosť je spravodlivé zaobchádzanie s ľudskými bytosťami, čo môže znamenať tak rovnaké zaobchádzanie, ako aj zaobchádzanie, ktoré je rozdielne, ale je ekvivalentné z hľadiska práv, výhod, povinností a možností. Slovenský právny rámec obsahuje zákony, ktoré zakazujú diskrimináciu na základe pohlavia a zabezpečujú práva žien a mužov. Zákon o rodovej rovnosti a Zákon o zákaze diskriminácie patria medzi hlavné právne nástroje v tejto oblasti. Existujú u nás

inštitúcie, ktoré sa zaoberajú týmito otázkami. Jednou z

nich je Úrad splnomocnenca vlády SR pre rodovú rovnosť, ktorý vypracováva politiky a stratégie v oblasti rodovej rovnosti.

### Národná linka pre ženy zažívajúce násilie

0800 212 212, nonstop,  
bezplatná

### Linka pomoci obetiam o.z. "Pomoc obetiam násilia"

0850 111 321, nonstop

### Krízová linka pre ženy Centra Slniečko

0905 511 512, po-pia 8-18 hod, e-mail: poradna (at) centrumslniecko.sk



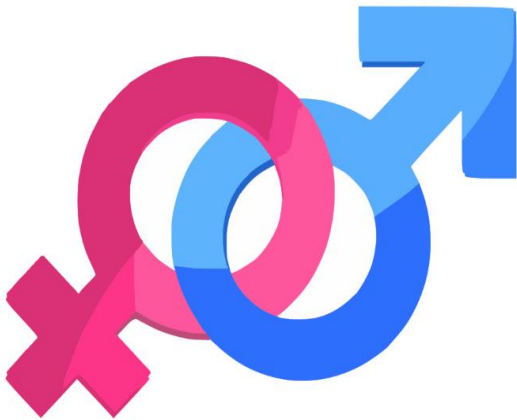
MINISTERSTVO PRÁCE,  
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY  
SLOVENSKEJ REPUBLIKY



EURÓPSKA ÚNIA  
Európsky sociálny fond  
Európsky fond regionálneho rozvoja



OPERAČNÝ PROGRAM  
ĽUDSKÉ ZDROJE



ginálne a jedinečné danosti, ktoré nás ako ľudí navzájom od seba odlišujú a zároveň sú dôvodom a priestorom pre vzájomné chápanie a dopĺňanie.

**Rodová rovnosť nesie so sebou rôzne konotácie. Pred tým, ako rodovej rovnosti priradíte negatívne vnímanie, skúste sa zamyslieť nad tým, čo obnáša pojem Rodová rovnosť a prečo je tak dôležitá.**

## ROZNE POHĽADY NA CESTU K ZDRAVEJ IDENTITE

Mladý človek si kladie mnohé otázky, ktoré sú podporované mediálnym a spoločným prúdom. Učiteľ potrebuje týmto výzvam, ale aj otázkam mladých rozumieť, a ponúknuť na ne primeranú odpoveď.

Našu identitu určuje nielen biologické pohlavie, ale aj naša patričnosť k rodine, k spoločstvu, naše záujmy, schopnosti, talenty a dary, naše ori-

## ČO JE TO POHLAVIE?

Pohlavie je výsledkom kombinovania genetických znakov, formujúcich sa do typológie, ktorú nazývame ženské a mužské pohlavie. Pohlavie sa vzťahuje k biologickým rozdielom medzi ženami a mužmi. Pohlavné rozdiely, súvisiace s ženskou a mužskou fyziológiou, zvyčajne zostávajú nemenné naprieč kultúrami a časom. Iná definícia hovorí, že pohlavie (angl. sex) je biologická charakteristika človeka





ako muža a ženy identifikovateľná na základe pohlavných orgánov, chromozomálnej a hormonálnej výbavy a druhotných pohlavných znakov. Pohlavie novorodenia je atribútom, ktorý najvýraznejšie ovplyvňuje prístup rodičov a okolia k dieťaťu. Pohlavie je do veľkej miery genetická predispozícia, s ktorou sa rodíme.

socializácie sa učíme, aké máme možnosti v živote, kde je v nej naše miesto, ako sa máme správať a aké správanie môžeme očakávať od ľudí okolo nás. Rodový stereotyp je súbor predsudkov spájaných v spoločnosti so ženskosťou a mužskosťou. Sú vnímané ako nemenné a dané. Je zaužívanou formou vyzoru, správania v nadväznosti na pohlavie.

## ČO JE TO ROD

Rod je koncept, referujúci k sociálnym rozdielom medzi mužmi a ženami, ktoré sú spoločensky určené a vnímané ako prirodzené, historicky meniteľné a má variácie tak v rámci kultúr, ako medzi nimi. Proces, v ktorom sa učíme porozumieť spoločnosti, v ktorej žijeme, sa nazýva socializácia. V rámci

## RODOVÉ STEREOTYPY

Rodové stereotypy sú nosným mechanizmom udržiavania hierarchických vzťahov medzi mužmi a ženami a sú taktiež podhubím rodovej nerovnosti medzi ženami a mužmi. Stereotypy alebo predsudky sú zovšeobecňujúce predstavy o istej skupine ľudí. Rodové stereotypy zjednodušene





a generalizujúco hodnotia schopnosti a vlastnosti mužov a žien a vytvárajú zjednodušené obrazy mužskosti a ženskosti, pričom zabúdajú na jedinečnosť človeka.

Stereotypy mávajú zvyčajne negatívny náboj a na ich základe sa predpokladá, že všetci príslušníci a všetky príslušníčky istej skupiny sa správajú rovnako a sú rovnakí/rovnaké. V prípade rodových stereotypov to vedie k všeobecne rozšíreným a hlboko zakoreneným predstavám o mužoch a ženách.

Predpokladá sa, napríklad, že všetky ženy sú citlivé a muži sú racionálni.



Každý má právo žiť v spoločnosti, kde máme rovnaký prístup k zdrojom, k starostlivosti, vzdelaniu a seberealizácie podľa našej identity a vnímania. To sa dá dosiahnuť rovnakým zaobchádzaním.

Vysvetľovanie žiakom, čo je násilie a čo násilie nie je, je dôležité pre ich vzdelávanie o správaní a vzťahoch s inými ľuďmi. Venujte téme primeraný čas a pozornosť a zodpovedajte na otázky, ktoré deti môžu mať. Snažte sa vytvoriť prostredie, kde sa deti necítia trestané za otázky a obavy, ale sú povzbudené diskutovať otvorene.



## NÁSILIE A JEHO VYSVETLENIE ŽIAKOM

- Násilie je niečo, čo zraňuje alebo ubližuje iným ľuďom. „Násilie je, keď niekto robí niečo, čo spôsobuje bolesť alebo strach iným ľuďom.“
- Vysvetlite im, že násilie môže byť fyzické, čo znamená, že niekto udrie, kopne, alebo inak zraní niekoho iného. Môže to však byť aj emocionálne, keď niekto inému ubližuje slovami alebo správaním, ktoré ich cítia sa smutní alebo nešťastní.
- Spresnite čo nie je násilie. Deti môžu mať občas konflikty alebo hádky s priateľmi alebo súrodencami. Je dôležité im vysvetliť, že takéto konflikty nie sú automaticky násilím. Konflikty sú normálnou súčasťou medziľudských vzťahov, ale je dôležité sa ich snažiť riešiť bez násilia.
- Použite príklady, ktoré sú pre deti zrozumiteľné.



Napr.: „Keď niekto hrá hrubé a agresívne hry a nechce, aby iným bolo dobre, to je násilie. Ale keď sa dve deti hádajú o hračky predmet v škole, to nie je násilie, ale konflikt.“

- Zdôraznite dôležitosť rešpektu a dohody. Povedzte im, že je dôležité rešpektovať iných ľudí a snažiť sa dohodnúť na veciach spoločného záujmu bez násilia.
- Povedzte im, kde hľadať pomoc, ak preje konflikt do násilia. Deti by mali vedieť, že existujú dos-





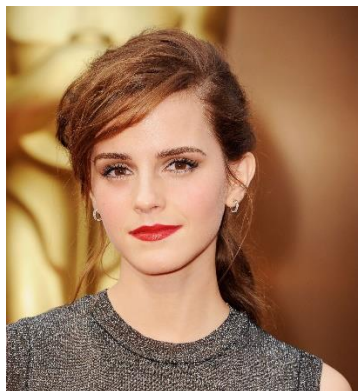
pelí, ktorí im môžu pomôcť, ak sa ocitnú v násilnej situácii, a že by sa mali obrátiť na učiteľa, rodičov alebo iné dôveryhodné osoby. Ak nikto ubližuje niektorému z jeho rodičov alebo blízkych, aj v tejto situácii existuje pomoc a násilie je nutné zastaviť.

### CENTRÁ PRE ŽENY A DETI A KRÍZOVÉ TELEFÓNNE LINKY

Centrá zohrávajú kľúčovú úlohu pri ochrane a pomoci obetiam a snažia sa zlepšiť ich situáciu. Existuje niekoľko krízových centier, ktoré sú špecificky určené ženám a deťom, ktoré sú obeťami domáceho násillia alebo sexuálneho násillia. Tieto centrá ponúkajú bezpečné ubytovanie, právnu a psychologickú podporu, a praktickú pomoc pre obeť. Tiež je zriadených niekoľko telefonických liniek krízovej pomoci, kde môžu obeť hovoriť s odborníkmi a odborničkami a získať informácie, radu a podporu.

### ANGAŽOVANOSŤ OSOBNOSTÍ

Mnoho významných osobností z rôznych oblastí hovorí verejne o témach týkajúcich sa rodovej rovnosti. Tu je niekoľko osobností, ktoré sú známe svojím angažovaním v týchto otázkach:



### EMMA WATSON

Britská herečka a aktivistka, známa najmä zo série filmov Harry Potter, je veľvyslankyňou dobrej vôle pre Organizáciu Spojených národov pre vzdelávanie, vedy a kultúru (UNESCO) a zaslúžila sa o kampane za rodovú rovnosť a feminizmus.





### **MALALA YOUSAFZAI**

Malala je pakistanská aktivistka za právo dievčat na vzdelávanie a najmladšia laureátka Nobelovej ceny. Preslávila sa v roku 2009, kedy pre BBC popisovala život za vlády Talibanu, ktorý v tom čase okupoval údolie Svät.

V roku 2012 prežila útok talibanského ozbrojenca, ktorý ju postrelil do hlavy a do krku, keď sa vracala zo školy. Šesť dní po hospitalizácii v Pakistane bola prevezená do nemocnice v britskom Birminghame. Prekonala niekoľko náročných operácií, vrátane plastickkej operácie lebky a tváre. Z nemocnice ju prepustili vo februári 2013. V marci 2013 nastúpila v Birminghame do školy. Po útoku

vznikla na jej podporu petícia, vďaka ktorej sa stala najmladším človekom nominovaným na Nobelovu cenu mieru v histórii. Podpísalo ju vyše 2 700 ľudí. V roku 2014 túto cenu získala za svoj boj za právo dievčat a žien na vzdelanie. Stala sa symbolom odvahy a boja za rovnosť v prístupe k vzdelaniu.



### **GLORIA STEINEM**

Americká novinárka, spisovateľka, feministická aktivistka a ikona moderného feministického hnutia. Narodila sa 25. marca 1934 v Toledu, Ohio, a jej život a kariéra sú úzko späté s bojom za práva žien a rodovú rovnosť.





Vyrastala v prostredí, kde ženy mali obmedzené možnosti a boli diskriminované. Jej skoré skúsenosti s touto nerovnosťou ju inšpirovali k tomu, aby sa stala aktivistkou. Počas svojej kariéry sa venovala rôznym aspektom rodovej rovnosti, vrátane práv žien, reprodukčných práv, násilia páchaného na ženách a iným otázkam týkajúcim sa žien.

**Škola je miestom vytvárania sociálneho kapitálu, pozitívnych a solidárnych medziľudských vzťahov. Tento sociálny kapitál sa po vstupe na trh práce môže transformovať aj na ekonomický kapitál – ako to napokon poznáme z bežných vyjadrení, že úspechy v škole sú predpokladom**

**pracovného úspechu, alebo že rozširovanie vzdelania zvyšuje naše šance na trhu práce.**

### ČO ZNAMENÁ LGBT?

**L – lesba** – ide o cis ženu, ktorú priťahujú ženy, ktoré sa identifikujú ako ženy,

**G – gej** – ide o cis muža, ktorého priťahujú muži, ktorí sa identifikujú ako muži,

**B – bisexuálna osoba** – ide o osobu, ktorú priťahujú ľudia viac než jedného rodu, pre niektorých to znamená, že ich priťahujú muži aj ženy,

**T – transrodová osoba** – ide o osobu, ktorej rod je iný než biologické pohlavie, ktoré mu/jej bolo určené pri narodení.





EURÓPSKA ÚNIA

Európsky sociálny fond  
Európsky fond regionálneho rozvoja



OPERAČNÝ PROGRAM  
ĽUDSKÉ ZDROJE

**Dopytovo-orientovaný projekt**  
**VZDELÁVANÍM PROTI DISKRIMINÁCIU U ŽIAKOV A ŠTUDENTOV**

**sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu  
a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci  
Operačného programu Ľudské zdroje.**

**Kód projektu: 312041Z203, Operačný program Ľudské zdroje, výzva OP ĽZ DOP 2018/4.1.2/01,  
Projekt sa realizuje od 1.1. 2021 do 30.6. 2023,**

Realizácia: EQUILIBRIUM EUROPE o. z., Železničná 1190/40 98601 Filakovo,  
Kontakty: [equilibriumeurop@gmail.com](mailto:equilibriumeurop@gmail.com), 0948 391 627,

[www.employment.gov.sk](http://www.employment.gov.sk)

[www.esf.gov.sk](http://www.esf.gov.sk)